

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
10000 Zagreb, Ul. grada Vukovara 78, P.P. 1034
Telefon: 61 06 111, Telefax: 61 09 201

KLASA: 322-02/21-01/59
URBROJ: 525-10/0533-22-1
Zagreb, 03. siječnja 2022.

NACIONALNI PROGRAM KONTROLE SALMONELOZE
U JATIMA PURANA
UZGAJANIH ZA PROIZVODNJU MESA (tovni purani)
U REPUBLICI HRVATSKOJ

MINISTRICA POLJOPRIVREDE

Marija Vučković

Osnovni propisi Republike Hrvatske kojima se propisuje kontrola salmonela u jatima tovnih purana

- Zakon o veterinarstvu („Narodne novine”, broj 82/13, 148/13, 115/18, 52/21)
- Zakon o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima koje se provode sukladno propisima o hrani, hrani za životinje, o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja („Narodne novine“, broj 52/2021)
- Zakon o hrani („Narodne novine“, broj 81/13, 14/14, 115/18)
- Zakon o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu („Narodne novine“, broj 81/13, 115/18)
- Zakon o veterinarsko-medicinskim proizvodima („Narodne novine“, broj 84/08, 56/13, 94/13, 15/15, 32/19)
- Uredba (EZ) br. 2160/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. studenog 2003. godine o kontroli salmonele i drugih određenih zoonoza uzrokovanih hranom
- Uredba Komisije (EU) br. 1190/2012 od 12. prosinaca 2012. godine o cilju Unije zasmanjenje prisutnosti *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* kod jata purakako je predviđeno Uredbom (EZ) br. 2160/2003 Europskog parlamenta i Vijeće
- Uredba Komisije (EZ) br. 1177/2006 od 1. kolovoza 2006. godine o provedbi Uredbe (EZ) br. 2160/2003 Europskog parlamenta i Vijeća glede zahtjeva za korištenje posebnih metoda kontrole u okviru nacionalnih programa kontrole salmonele u peradi
- Provedbena odluka Komisije (EU) 2020/1729 od 17. studenoga 2020. o praćenju i izvješćivanju o otpornosti zoonotskih i komezalnih bakterija na antimikrobna sredstva te o stavljanju izvan snage Provedbene odluke 2013/652/EU
- Pravilnik o prijavi bolesti životinja („Narodne novine“, broj 65/20)
- Uredba (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. godine o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi te o stavljanju izvansnage Uredbe (EZ) br. 1774/2002 (Uredba o nusproizvodima životinjskog podrijetla)
- Uredba Komisije (EU) br. 142/2011 od 25. veljače 2011. godine o provedbi Uredbe (EZ) br. 1069/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zdravstvenih pravila za nusproizvode životinjskog podrijetla i od njih dobivene proizvode koji nisu namijenjeni prehrani ljudi i o provedbi Direktive Vijeća 97/78/EZ u pogledu određenih uzoraka i predmeta koji su oslobođeni veterinarskih pregleda na granici na temelju te Direktive
- Pravilnik o ovlašćivanju službenih i referentnih laboratorija u području provedbe veterinarske djelatnosti („Narodne novine“, broj 102/10)

1. Uvod – temelj za donošenje i provedbu Programa

Nacionalni Program donesen je na temelju članka 12., stavaka 1. i 4. Zakona o veterinarstvu („Narodne novine“, br. 82/13, 148/13, 115/18) i članka 7. stavka 1. podstavka 4. Zakona o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima koje se provode sukladno propisima o hrani, hrani za životinje, o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja („Narodne novine“, broj 52/2021).

Dodatak I. - II. sastavni su dio ovoga Programa

2. Cilj Programa

Smanjiti ili zadržati nisku prevalenciju salmonela značajnih za javno zdravstvo u jatima tovnih purana namijenjenih klanju radi proizvodnje mesa i proizvoda od mesa namijenjenih prehrani ljudi, na način da se maksimalni postotak jata tovnih purana koji ostaju pozitivnina bakterije *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium*, uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:, smanji na 1 % ili manje.

3. Trajanje Programa

Nacionalni Program kontrole salmoneloze u jatima tovnih purana provodi se u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2022. godine.

4. Populacija životinja uključena u provedbu Programa

U provedbu Programa uključena su sva jata tovnih purana od kojih su meso i/ili proizvodi od mesa namijenjeni javnoj potrošnji.

Jato označava svu perad istog zdravstvenog statusa koja se uzgaja u istoj nastambi ili u istom ogradenom prostoru i predstavlja jednu epidemiološku jedinicu; u slučaju peradi u zatvorenim nastambama jato podrazumijeva sve ptice u istom zračnom prostoru.

5. Geografsko područje provedbe Programa

Nacionalni Program kontrole salmoneloze u jatima tovnih purana provodi se na cijelom području Republike Hrvatske.

Sva jata tovnih purana navedena u točki 4. ovoga Programa, a koja su namijenjena klanju, moraju biti pretražena dostavljanjem službenih uzoraka u službeni laboratorij na način propisan Dodatkom I. ovoga Programa.

6. Nadležna tijela i organizacije uključene u provedbu Programa

Tijelo nadležno za provedbu ovoga programa u skladu s člankom 3. Uredbe (EZ) br. 2160/2003 je Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane.

Nadzor i kontrolu provedbe programa na terenu provode nadležni veterinarski inspektori Državnog inspektorata.

Uzimanje i dostavu uzoraka u laboratorij provode ovlašteni veterinari.

Liječenje jata mogu provoditi ovlaštene veterinarske organizacije ili ovlaštene veterinarske službe sukladno odredbama članka 2. stavka 2. podtočke (c) Uredbe (EZ) br. 1177/2006.

7. Laboratoriji

7.1. Nacionalni referentni laboratoriji

- a) Nacionalni referentni laboratorij za salmonelu u peradi je Hrvatski veterinarski institut, Centar za peradarstvo, Heinzelova 55, Zagreb
- b) Nacionalni referentni laboratorij za antimikrobnu rezistenciju životinja je Hrvatski veterinarski institut Zagreb, Odjel za bakteriologiju i parazitologiju, Laboratorij za opću bakteriologiju i mikologiju, Savska cesta 143, Zagreb

7.2. Ostali službeni laboratoriji uključeni u provedbu ovoga Programa su:

- a) Hrvatski veterinarski institut Zagreb, Savska cesta 143, Zagreb;
- b) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Split, Poljička cesta 33, Split;
- c) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Križevci, Zakmardijeva 10, Križevci
- d) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Vinkovci, J. Kozarca 24, Vinkovci
- e) Hrvatski veterinarski institut, Veterinarski zavod Rijeka, Podmurvice 29, Rijeka

Laboratoriji uključeni u provedbu Programa moraju udovoljavati uvjetima propisanim Zakonomo veterinarstvu, odredbama članaka 11. i 12. Uredbe (EZ) br. 2160/2003 te odredbama Pravilnika o ovlašćivanju službenih i referentnih laboratorija u području provedbe veterinarske djelatnosti.

7.3. Pretraživanje uzoraka u laboratoriju

Priprema i laboratorijsko pretraživanje uzoraka provodi se na način propisan Uredbom (EU) br. 1190/2012.

7.4. Rezultati pretraživanja

U skladu s odredbama točke 2., podtočke 2.2.1., i točke 4., podtočke 4.1. Priloga Uredbe (EU) br. 1190/2012 jato tovnih purana smatra se pozitivnim:

- ako se u pretraživanom uzorku utvrdi prisutnost *S. enteritidis* i/ili *S. typhimurium* (različitih od cjepnih sojeva, ali uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:-)
- ako nije utvrđena prisutnost *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*, ali su utvrđena antimikrobna sredstva ili inhibitori rasta bakterija, a istodobno ne postoji odgovarajući dokaz o liječenju drugih bolesti.

8. Uzorkovanje i službene kontrole

8.1. Uzorkovanje na razini primarne proizvodnje

Jato tovnih purana namijenjeno klanju podrazumijeva perad iste vrste i dobi iz jednog objekta, uzgajane radi proizvodnje mesa i/ili proizvoda od mesa namijenjenih prehrani ljudi. Sva jata čiji su proizvodi (svježe meso i/ili proizvodi od mesa) namijenjeni javnoj potrošnji moraju biti pretražena na prisutnost *S. enteritidis* i *S. typhimurium*, uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:-, dostavljanjem službenih uzoraka u službeni laboratorij. Nalaz se izdaje na temelju službeno dostavljenog uzorka.

U promet može biti stavljena samo perad koja potječe iz jata pretraženih na prisutnost *S. enteritidis* i *S. typhimurium*, uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:-, a za koja posjednik ima nalaz o zdravstvenom stanju izdan od službenog laboratorija i ne stariji od šest tjedna (rezultati pretraživanja valjani su najduže šest tjedana od dana uzorkovanja te je nakon isteka tog roka potrebno ponoviti uzorkovanje istoga jata).

Od tovnih purana uzorci navlaka za obuću se uzimaju:

- U periodu tri tjedna prije premještanja peradi u klaonicu

Mjesto uzimanja uzoraka, učestalost, količine i vrste uzoraka navedeni su u Dodatku I., Tablici 1. ovoga Programa.

Napomena: U slobodno držanim jatima („*free range*“ sustav) uzorci se moraju prikupiti isključivo u objektu u kojem se drži perad, a ne na vanjskim ispustima.

Uzorkovanje se provodi u skladu s zahtjevima propisanim u Prilogu Uredbe (EU) br. 1190/2012 točka 2., podtočka 2.1. (a) (i).

Klanje tovnih pura najčešće se provodi kada je perad stara 24 tjedna. Međutim, u intenzivnim uzgojima koji pure tove kroz cijelu godinu, klanje ženskih pura može započeti ranije kada su stare 20 tjedana ili manje (tzv. prorjeđivanje jata). U takvim slučajevima (kada se ne provodi klanje jata po principu „sve unutra-sve van“) važno je znati status jata u odnosu na salmonelozu prije upućivanja prve pošiljke pura na klanje.

Ukoliko isporuka pura na klanje iz istog jata traje duže od 6 tjedana, potrebno je ponoviti uzorkovanje jata na salmonelozu.

8.2. Službene kontrole na razini primarne proizvodnje

Način provedbe službenih kontrola propisan je točkom 2., podtočkom 2.1. (b) i točkom 2.2., podtočkom 2.2.3. Priloga Uredbe (EU) br. 1190/2012.

Službene kontrole potrebno je provesti na sljedeći način:

- Jednom godišnje na 10% gospodarstava koja drže najmanje 500 tovnih purana, nasumičnim odabirom, na salmonelozu mora biti pretraženo najmanje jedno jato po gospodarstvu.
- U provedbu službenih kontrola obavezno moraju biti uključena sva gospodarstva na kojima je

u prethodnim ciklusima tova tijekom 2021. godine utvrđena *S. enteritidis* i/ili *S. typhimurium*. Pri tome je u svrhu službene kontrole obavezno potrebno uzorkovati jato koje se nalazi u objektu u kojem je u prethodnom ciklusu tova utvrđena relevantna *Salmonella*.

- Uzorkovanje je potrebno provesti i onda kada na temelju procijene rizika nadležni veterinarski inspektor ili tijelo nadležno za provedbu ovoga Programa ocijeni da je to nužno.
- Pri provedbi službene kontrole potrebno je pregledati dostupnu dokumentaciju o liječenju jata kako bi se uvjerilo da na rezultate pretraga nije utjecala prisutnost antimikrobnih pripravaka ili drugih tvari koje inhibiraju rast bakterija.

Uzorkovanje u svrhu službenih kontrola može zamijeniti uzorak prikupljen od strane ovlaštenog veterinara u svrhu otpreme tovnih pura na klanje.

Uzorci uzeti u okviru službene kontrole na pretragu se **moraju dostaviti u Nacionalni referentni laboratorij iz točke 7. 1. ovoga Programa**. Pretraživanje uzorka u laboratoriju provodi se u skladu s odredbama točke 7. 3. ovoga Programa.

8.3. Službene kontrole hrane za životinje na prisutnost bakterija iz roda *Salmonella* spp.

Kontrola hrane za životinje na prisutnost bakterija iz roda *Salmonella* spp. provodi se uskladu s godišnjim planom službenih kontrola.

9. Mjere koje se poduzimaju u slučaju potvrđenog slučaja salmoneloze

9.1. Mjere koje se provode na jatu tovnih purana u kojima je utvrđena prisutnost *S. enteritidis* i/ili *S. typhimurium* uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4, ,[5],12:i:-

U skladu s odredbama točke 7.4. ovog Programa, jato tovnih purana smatra se zaraženim te nadležni veterinarski inspektor mora narediti posjedniku slijedeće mjere:

- a) zabranu korištenja antimikrobnih sredstava u svrhu liječenja jata tovnih purana zaraženih *S. enteritidis* i/ili *S. typhimurium*, uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:-,
- b) dozvoljeno je stavljanje na tržište svježeg mesa peradi podrijetlom od pozitivnog jata u svrhu prehrane ljudi ako isto udovoljava uvjetima određenim u posebnim propisima o higijeni hrane,
- c) po pražnjenju objekata, odgovarajuće čišćenje, pranje i dezinfekciju prostorija, aparata i pribora na mjestima proizvodnje i skladištenja hrane za perad,
- d) pranje, čišćenje i dezinfekciju vozila odgovarajućim dezinfekcijskim sredstvima,
- e) po pražnjenju objekata dezinfekciju, dezinfekciju i deratizaciju zaraženih objekata za uzgoj i držanje peradi, s tim da se po završetku dezinfekcije bakteriološki kontrolira njezina učinkovitost,
- f) uklanjanje i sanitarnu obradu gnoja na odgovarajući način,

- g) zabranjeno je uvođenje nove peradi u objekt do dobivanja negativnog rezultata kontrole učinkovitosti dezinfekcije,
- h) prilikom slanja pozitivnih jata tovnih purana na klanje moraju se poduzeti sve mjere kako bi se rizik od mogućeg širenja bolesti sveo na najmanju moguću mjeru.

9.2. Mjere koje se provode u jatu pozitivnom na druge salmonele od značaja za javno zdravstvo

U slučaju potvrđenog slučaja bilo koje druge salmonele od značaja za javno zdravstvo osim *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*, uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:-:

- zabranjeno je korištenje antimikrobnih sredstava u svrhu liječenja jata tovnih purana protiv istih,
- nadležni veterinarski inspektor mora provesti epidemiološko istraživanje kako bi se utvrdio izvor zaraze s posebnim naglaskom na utvrđivanje provedbe biosigurnosnih mjera,
- posjednik jata dužan je provoditi odgovarajuće biosigurnosne mjere na gospodarstvu kako bi mogućnost unosa infekcije sveo na najmanju moguću mjeru.

9.3. Liječenje tovnih jata

Nije dopušteno korištenje antimikrobnih sredstava u svrhu kontrole i liječenja infekcija uzrokovanih bakterijama roda *Salmonella* u jatima tovnih purana.

Liječenje drugih bolesti se mora provoditi u skladu s Uredbom (EZ) br. 1177/2006.

Liječenje jata mogu provoditi ovlaštene veterinarske organizacije ili ovlaštene veterinarske službe.

Svako liječenje jata mora biti zabilježeno u *Evidenciju o liječenju životinja i karenciji*.

10. Cijepljenje

Korištenje cjepiva protiv salmonele nije obvezno. Cijepljenje peradi kao profilaktička mjera kontrole salmoneloze mora se provoditi u skladu s odredbama Uredba (EZ) br. 1177/2006.

Ukoliko se koriste živa cjepiva protiv salmonele, proizvođač cjepiva mora osigurati odgovarajuću metodu za bakteriološko razlikovanje terenskih od cjepnih sojeva salmonele.

Cijepljenje jata mogu obaviti ovlaštene veterinarske organizacije ili ovlaštene veterinarske službe.

Svako cijepljenje jata mora biti zabilježeno u *Evidenciju o liječenju životinja i karenciji*.

11. Praćenje otpornosti bakterija roda Salmonella na antimikrobne pripravke

Izolati bakterija roda Salmonella prikupljeni putem ovoga Programa tijekom 2022. godine, pretražuju se radi praćenja otpornosti bakterija na antimikrobne pripravke u skladu s Odlukom 2020/1729.

12. Financiranje

12.1. Redovito uzorkovanje u skladu s Dodatkom I. Tablicom 1. ovoga Programa

Troškovi redovitog uzorkovanja i dostave uzoraka u laboratorij propisane točkom 8.1. u cijelosti snosi posjednik životinja.

Troškovi laboratorijskog pretraživanja uzoraka (salmoneloza i antimikrobna rezistencija) propisanog točkom 8.1. ovoga Programa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

12.2. Uzorkovanje propisano točkom 8.2. ovoga Programa

Troškovi uzorkovanja, dostave uzoraka u laboratorij i laboratorijskog pretraživanja propisanih točkom 8.2. ovoga Programa podmiruju se u cijelosti iz sredstava državnog proračuna.

12.3. Mjere koje se provode u jatima tovnih purana u kojima je laboratorijskim pretraživanjem potvrđeno prisutnost *S. enteritidis* ili *S. typhimurium*, uključujući monofazne sojeve s antigenom formulom 1,4,[5],12:i:-

Troškove nastale provedbom mjera propisanih u točki 9.1. podtočkama c., d., e. i g. ovoga Programa sukladno Zakonu o veterinarstvu podmiriti će se iz sredstava državnog proračuna.

Troškove nastale provedbom mjera propisanih u točkama 9.2. i 9.3. ovoga Programa u cijelosti snosi posjednik životinja.

12.4. Cijepljenje protiv salmoneloze

Troškove nabavke cjepiva i preventivnog cijepljenja peradi sukladno odredbama točke 10. ovoga Programa u cijelosti snosi posjednik životinja.

13. Smjernice dobre proizvođačke prakse

Smjernice dobre proizvođačke prakse propisane su Zakonom o veterinarstvu, Zakonom o hrani te provedbenim propisima. Kontinuirana edukacija veterinarara, proizvođača i posjednika životinja provodi se putem Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane, Hrvatske veterinarske komore, Hrvatske gospodarske komore i savjetodavnih službi Ministarstva poljoprivrede. Smjernice se izrađuju u skladu s preporukama Europske komisije, Svjetske organizacije za zdravlje životinja (OIE) te najnovijim znanstvenim spoznajama.

Nosioci djelatnosti primarne proizvodnje i subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje moraju osigurati:

- provedbu odgovarajućih biosigurnosnih mjera na gospodarstvima, u objektima i tijekom transporta,
- provedbu mjera za sprječavanje unošenja uzročnika bolesti,
- zbrinjavanje biološkog otpada,
- poštivanje dobrobiti životinja.

14. Izvješćivanje

14.1. Svi laboratoriji navedeni u točki 7. ovoga Programa dužni su:

- u najkraćem mogućem roku izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane i nadležnog veterinarskog inspektora o svakom pozitivnom nalazu,
- o svim negativnim nalazima izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane jednom mjesečno,
- jednom mjesečno dostavljati podatke o pretraživanju svih uzoraka sukladno tablici 2. iz Dodatka II. ovoga Programa,
- poštovati odredbe Pravilnika o prijavi bolesti životinja.

14.2. Nadležni veterinarski inspektor dužan je:

- u najkraćem mogućem roku izvijestiti Upravu za veterinarstvo i sigurnost hrane o poduzetim i provedenim mjerama propisanim ovim Programom,
- dostavljati mjesečna zbirna izvješća o nadzoru provedbe ovoga Programa.

14.3. Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane

Na temelju zaprimljenih podataka Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane izrađuje mjesečna izvješća o pojavi i kretanju zaraznih bolesti na području Republike Hrvatske te godišnje Izvješće o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza u Republici Hrvatskoj. Izvješća se objavljuju na web stranici Ministarstva poljoprivrede, Uprave za veterinarstvo i sigurnost hrane (www.veterinarstvo.hr). Izmjene i dopune ovoga programa temeljit će se na podacima i rezultatima prikupljenim tijekom njegove provedbe.

DODATAK I.**SHEMA UZORKOVANJA****Tablica 1.**

Perad u tovu - vrsta <i>Meleagris gallopavo</i>				
Kategorija / dob peradi	Mjesto uzimanja uzorka	Uzorak	Broj / količina uzorka	Učestalost uzorkovanja
			Najmanji broj pari navlaka za obuću / komada izmeta	
Perad u tovu - vrste <i>Meleagris gallopavo</i>	Nastamba za uzgoj peradi	Navlake za obuću ; ili	2 po jatu	u okviru tri tjedna od premještanja u klaonicu
		Svježi izmet s različitih mjesta u nastambi	60 komada po jatu	

Napomena: za jata tovnih purana koja su držana u slobodnom uzgoju („free range“ uzgoj) uzorci se sakupljaju isključivo unutar nastambe, a ne na vanjskom ispustu. Ukoliko se uzorci ne mogu prikupiti hodajući po objektu, iste je potrebno uzeti ručno prikupljanjem 60 komada svježih izmeta s različitih mjesta u nastambi za držanje peradi.

DODATAK II.
Tablica 2.

Izvešće o provedenom laboratorijskom pretraživanju uzoraka na salmoneloze peradi

Naziv službenog laboratorija: _____

Datum: _____

Razdoblje izvješćivanja: _____

Županija: _____

Naziv Programa: _____

Vrsta peradi: _____

Tip jata	Ukupan broj životinja	Ukupan broj jata u Programu	Ukupan broj životinja u Programu	Ukupan broj pretraženih jata (Pretraženo jato broji se samo jedan puta bez obzira na broj provedenih pretraga u razdoblju izvješćivanja)	Ukupan broj pozitivnih jata (Ukoliko je jato pretraženo u skladu s odredbama Programa više puta, pozitivan uzorak uzima se u obzir samo jedan puta (pozitivno jato broji se samo jedan put))	
					Serotipovi propisani Programom (Navedi broj pozitivnih jata na <i>S. enteritidis</i> ili <i>S.typhimurium</i>)	Ostali serotipovi (Navedi druge utvrđene serotipove salmonela osim onih koji su određeni Programom)
Tovni purani (<i>Meleagris gallopavo</i>)						